

K. Fedaravičius: „Knyga man – aštuntasis pasaulio stebuklas“

Irena NAGULEVIČIENĖ

Jonavoje gyvenantis pedagogas, žurnalistas, rašytojas ir puikus organizatorius Kostas Fedaravičius šį mėnesį minės 80 metų sukaktį. Jis yra Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos (LKRS) pirmininkas, sugebėjęs įgyvendinti Vinco Kudirkos svajonę – suburti atokiau didmiesčių gyvenančius kūrėjus, išleisti jų knygas ir taip paskelbti nepriklausomai Lietuvai, kad kaimo žmonės moka ne tik sėti, pjauti ir miestiečiams užauginti duoną. Aštuoni dešimtmečiai – tai milžiniška patirtis, leidusi susipažinti su tais, kurie skelbė lietuvišką žodį iš giliausių sodžių gilumos.

Užsispyręs literatas

K. Fedaravičius, kaip kūrėjo, talentas pasireiškė dar vaikystėje. Mokydamasis Nemunėlio Radviliškio (Biržų r.) vidurinės mokyklos septyntoje klasėje sukūrė pirmąjį eilėrašį apie Steponą Dariaų ir Stasį Girėną, perskridusius Atlantą. Tada moksleivis dar negalėjo žinoti, kad ateityje kūryba jam taps tarsi duona, be kurios negalės apsieiti nė vienos dienos.

Kaip ir daugelis jaunuolių, jis svarstė, kuo norėtų būti ateityje, kur pasukti, kokią profesiją pasirinkti? Gal būti gydytoju, lakūnu, o gal tapti kunigu? Kartais šmėkštelėdavo mintis, kad kaimo vaikinui visai tiktų ir traktorininko specialybė – artų dirvą, sėtų grūdus, puoselėtų kaimo laukus. Vienuoliktoje klasėje domėjimasis literatūra, knygų „rijimas“ savaip pakoregavo profesijos pasirinkimą – Kostas nusprendė tapti žurnalistu ir mokytoju.

Nerūpestingų metų jam, Biržų krašto aukštaičiui, nebuvo. Sklėriškio kaimo darbai vasaromis neleido nė atsikvėpti – su seserimi teko ne tik daržus ravėti, bet ir kolūkiu avis bei telyčias ganyti. „Bet knygų negalėjau atsiskaityti – jas skaičiau vakarais ir naktimis prie žibalinės lempos tol, kol akyse pradėdavo šokinėti raudoni zuikiai. Geriausias mano draugas tuomet buvo Maironis, tai jį skaitydavau net užsidaręs daržinėje. Jo poezija svaigau tada, svaigstu ir dabar“, – dalijasi prisiminimais K. Fedaravičius.

Iki šiol neišblėso satyriko Petro Skodžiaus vadovaujamo Biržų literatų būrelio veikla, kurioje jis aktyviai dalyvavo. Būtent čia susipažino su kūrė-

Vilnių studijuoti pedagogikos jis išvyko gerokai praeitą literatūroje. Baigęs Vilniaus pedagoginio instituto Lietuvos kalbos ir literatūros fakultetą, mokytojavo Pasvalio ir Biržų rajonų mokyklose, o atvykęs į Jonavą, dirbo tuometėje „Jonavos balso“ redakcijoje.

Vinco Kudirkos keliu

Studijų metais K. Fedaravičius itin susidomėjo mūsų krašto raštijos pradininkais ir kultūros šviesuoliais. Jis sumanė kaupti faktus ir galbūt parašyti apybraižas apie Abraomą Kulvietį, Martyną Mažvydą ir Stanislovą Rapolionį. Bet gyvendamas Jonavoje ir sulaukęs brandaus amžiaus, per 30 metų sukauptą medžiagą apie šiuos Lietuvos kultūros šviesuolius K. Fedaravičius panaudojo sonetų romanuose „Abraomas Kulvietis“, „Martynas Mažvydas“ ir „Stanislovas Rapolionis“. Toks žanras lietuvių literatūroje – naujovė.

„Savo tikslą pasiekiau. Dabar galiu nusiraminti, nes to labai norėjau. Padariau viską, ką galėjau. Jonavai skolingas nelikau. Ir dar noriu pasakyti: kiekvienas turi žinoti, ko atėjo į šią žemę“, – kalbėjo jų autonomus.

K. Fedaravičius siekė to, apie ką svajojo mūsų „Tautiškos giesmės“ autorius Vincas Kudirka. Jo iniciatyva buvo atgaivintas žurnalas „Ūkininkas“ – jį leido K. Fedaravičiaus įkurta UAB „Dobilo leidykla“.

Siekdamas įgyvendinti V. Kudirkos svajonę – suburti kaimo gyvenančius kūrėjus, beletristikoje atskleidžiančius kaimo gyvenimą, ėmėsi iniciatyvos. 1994 m. sausio 28 d. į steigiamąjį suvažiavimą, vykusį rajono



Pranutė ir Kostas su romanistu Aleksandru Ramanausku prie LKRS vėliavos Jonavoje 1998 m.

savo veiklos metus bendrovė „Dobilo leidykla“ išleido daugiau kaip 400 įvairaus žanro knygų, teminių almanachų ir antologijų. Džiaugiuosi kūrėjų aktyvumu ir kūrybingumu, garsinant Lietuvos kaimą, – atvirai sako LKRS pirmininkas. – Mes, kūrėjai, privalome eiti pirmyn. Mūsų credo: „Gyvenimas – kūryba, kūryba – gyvenimas“. Taip pro laiko luitą prasimušė kaimo rašytojų žodis, teigiantis, kad žiburiu neįmanoma pavožti po puodu ir nematyti ant kalno įsižiebusios šviesos.“

Laiškai, sonetai, dramos

K. Fedaravičius artimai bendravo su Pauliumi Dreviniu, glaudūs kūrybiniai ryšiai siejo su Leonardu Matuzevičiumi, Eugenijumi Matuzevičiumi, Jonu Strielkūnu, Petru Zablocku, Mykolu Karčiausku, Algimantu Žurba, kitais rašytojais.

„Mane domino tie rašytojai, kurie kilę iš tų rajonų, kuriuose man teko dirbti. Medžiagą apie juos rinkau laiškais, o iš jų sudariau knygas „Mielas Bičiuli ir Broli“, „Mano tėviškė – Rojaus kampelis“, „Pasvalio molio grumstas“ ir kitas. Man knyga yra aštuntasis pasaulio stebuklas, ir joks kompiuteris jos apibėgti negali“, – sako pašnekovas, ateityje ketinantis išleisti laiškų knygą apie poetę Viliją Sulcaitę, kilusią iš Jonavos.

Negalime nepaminėti, kad K. Fedaravičius yra sukūręs ir išleidęs sonetų rinkinius: „Tu – moteris“, „Iš vasaros“, „Ateik“, „Man reikia tavęs“, „Vilniaus sonetai“, „Atsisveikinimas gruody“.

„Mano sonetai – tai himnas Moteriai, Žmonai, Tėvynei“, – teigia jų autorius.

Jo knygų lentynoje – Sergejus Jesenino, Aleksejus Kutkino poezijos vertimai. Tikriausiai daugeliui bus naujiena ir tai, kad neišleisto, veikiausiai niekam nežinomo sonetų romano „Tamošius Bekeperio sugrįžimas“ autorius yra taip pat



Su buvusiu anglų kalbos mokytoju, romano „Mantas“ autoriumi Vytautu Talačka Jonavoje.

Asmeninio albumo nuotr.

Jonavoje gyvenantis Kostas. Jis yra sukūręs dramą apie Vytauto žmoną Oną ir šios dramos libreto operai (muziką parašė kompozitorius Jurgis Gaižauskas). Jis parašė dramas apie Jogailos motiną Julijoną ir apie paskutinę Jogailos žmoną bei dramas apie Pilėnus ir 1863 metų sukilimą. Bet kol kas šie kūriniai dar neišleisti.

Tėviškės ažuolas

K. Fedaravičius akcentuoja – širdimi ir kūnu vertingas nedalomą ištikimybę žodžiui ir žmogui, labiausiai nemėgstas tuštybės. O politika – ne jo žirgas. Nereikia stabdyti progreso, net mažiausio. Pašnekovas įsitikinęs – ateityje ketinantis išleisti laiškų knygą apie poetę Viliją Sulcaitę, kilusią iš Jonavos.

„Mano šeima yra tvirtovė, kurios jokios vėtros negali sugriauti. Ją sudaro aš ir mano žmona Pranutė, kurią vedžiau Biržuose, kai dirbau „Biržiečių žodžio“ redakcijoje 1965 m. Ji yra mano padėjėja ir dešinioji ranka, mano globėja ir didžioji meilė. Džiaugiuosi dviem dukro-

mis – Junona ir Reda, keturiais vaikaičiais: Aurimu, Eriku, Deividu, Skaiva ir dviem provaičiaičiais: Elija ir Tijumi“, – sako pašnekovas.

Biržai – jo gyvenimo ir kultūros lopšys, kito tokio kampelio neturįs. Jam gailla, kad Sklėriškio kaimą mena tik didžiulis ažuolas, kuriam apkabinti reikia keturių vyrų. Jis esąs pagrindinis liudininkas visų šimtmečių gyvų žmonių kančių, džiaugsmo, sėkmii ir nesėkmii. Čia, prie šio mišžino, užkastas ir Sklėriškio kaimo testamentas, kviečiantis kraštiečius susirinkti bet kada, nepaisant aplinkybių ir buvimo vietos.

Už aktyvią literatūrinę veiklą, knygų leidybą, jų sudarymą, kūrybą, didelį indėlį į krašto kultūrinį gyvenimą ir kitus nuopelnus 2014-aisiais K. Fedaravičius tituluotas Jonavos krašto šviesuoliu ir apdovanotas Mikalojaus Konstantino Čiurlionio fondo skulptūra „Rex“. Taip pat apdovanotas Žemės ūkio ministerijos ir Kultūros ministerijos diplomais ir padėkomis už kaimo veiklos puoselėjimą. ■

☝ K. Fedaravičius akcentuoja – širdimi ir kūnu vertingas nedalomą ištikimybę žodžiui ir žmogui, labiausiai nemėgstas tuštybės.

jais Kęstučiu Nastopka, Danute Balbieriene, Viliumi Mizaru, Algirdu Butkevičiumi.

Kartą gavęs kvietimą atvykti į Biržų literatų būrelio gruodžio pabaigoje organizuojamą renginį (buvo gili žiema, sniego iki kelių), Kostas pėsčiomis leidosi į 24 km užpustytą kelią. Brendant per sniegą, atplyšo bato padas, bet užsispyręs literatas namo negrįžo – prisirišo į kelių diržų ir pasiekė Biržų kultūros namus.

Pasak K. Fedaravičiaus, į

Savivaldybėje, suvažiavo daug kūrėjų iš visos Lietuvos. Visi balsavo už LKRS įkūrimą, o jos vadovu išrinko iniciatyvų, energingą ir produktyvų kūrėją K. Fedaravičių. Ir štai jis jau 24-erius metus vadovauja šiam sambūriui.

„Šiuo metu Sąjungoje yra daugiau kaip šimtas aktyvių narių. Jie dalyvauja renginiuose, renkasi į respublikinę metų šventę „Mes atėjome ir einame“, kurią organizuojame kiekvienų metų birželio mėnesį. Per